

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL
hová a *dolgozatok*
és *előfizetési pénzek*
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI ÉRTEKEZLET“-E
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTI:
NAGY KÁROLY
REF. THEOL. TANÁR.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Előfizetési felhívás.

Lapunk, a „Vasárnap“ nemsokára befejezi pályafutásának első negyedévét.

Azért indította meg erdélyi egyházkerületünk „Egyházi-Értekezlet“-e, mert érezte, hogy hűveinket ez uton is közelebb kell hoznunk egymáshoz, közös gondolatokkal közös nagy célok munkálására kell tömörítenünk.

Hitünket és egyházunkat külső és belső ellenségek egyformán ostromolják. Benn a lágy meleg hitközöny, öntudatlan tengődés, hamis próféták hitegetései sorvasztják egyházunk életét, tagjai erejét; kívül „tábort járnak körülöttünk a tiszta evangélium ellenségei“, kik e világ fegyvereivel támadnak ellenünk.

A védekezés egyik fegyveréül szolgál a „Vasárnap“ is. Ápolni az erangéliumi hitet, fejleszteni egyházas buzgóságunkat, védeni szent vallásunk igazát, növelni a keresztyén felebaráti szeretetet, terjeszteni a szabadelvű, öntudatos, egészséges protestáns gondolkozást és felvilágosodást, hűveink anyagi és szellemi haladását, lelki közösségét, elősegíteni a lélekben való egységet, a közös célok munkálására való tömörülést: ez célja, melyre munkált és a melyen munkálni fog jövőre is nem lankadó kitartással.

Az evangélium szabadságáért és diadaláért küzdünk De érezzük, hogy ez csak úgy érhető el,

ha az evangélium ereje betölti minden egyes embernek lelkét. Azért keressük fel az embereket otthonukban. Azért kérünk helyet a „Vasárnap“ számára a családokban.

A „Vasárnap“ minden száma egy-egy sugárt visz a Jézus Krisztus boldogító, idvezítő, örök evangéliumából.

Munkásai nem nyereségre dolgoznak. Ingyen vettük, ingyen adjuk munkánkat az evangélium és anyaszentegyházunk diadaláért. Csak életet kérünk lapunk számára. Annyi anyagi jövedelmet, a mennyi a nyomtatás költségeire kell. Eddig még azzal sem rendelkezünk teljesen.

Bizalommal fordulunk azért egyházunk minden tagjához, lapunk minden olvasójához: támogatását ne vonja meg tőlünk, sőt lapunk terjesztése körül ismerősei körében minden lehető megtenni sziveskedjék.

Előfizetési ára ritka olcsó:

Egy egész évre . . . 4 korona.
Egy fél évre . . . 2 korona.
Egy negyed évre . . . 1 korona.

Az előfizetési pénzek Nagy Károly theol. tanár czimére küldendők Kolozsvár Ref. theologiai épület.

A Tisztelletes urak készséggel fogják közvetíteni a megrendelést. Mi pedig azon leszünk, hogy olvasóink megalégedését megnyerhessük.

A „Vasárnap“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

A „Vasárnap“ mint missionárius.

A világon mindennek meg van a maga hivatása (missiója), rendeltetése, melyet a teremtető szent Isten elébe kitűzött. Legszentebb, legnemesebb hivatása az embernek van, kit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtet. Az embernek hivatása az, hogy Isten képét hordozza, hogy hasonlatos legyen a jó Istenhez. De miben lehet a gyarló ember hasonlatos az Istenhez? Hiszen az Isten mindenható, az ember pedig tehetetlen, gyöngye teremtetés; az Isten mindenütt jelenvaló: az ember léte pedig szűk korlátok közé van szorítva; az Isten mindentudó: az emberben pedig csak rész szerint van az ismeret; az Isten véghetetlen szellem, az ember pedig véges. Hogyan lehet hát az ember hasonló az Istenhez, hiszen az ember mindenható, mindenütt jelenvaló, mindentudó, véghetetlen soha sem lehet? Ne feledjük azonban, hogy az isteni tulajdonságok között a legfőbb, a leglényegesebb: *a szeretet*. Az evangélium is azt tanítja, hogy: *«Isten a szeretet.»* A tökéletes, a résztvevő szeretet, aki az elsettet fölemeli, az elveszettet fölkeresi és boldoggá teszi; a közlékeny szeretet, a ki a maga tökéletes szeretetét kész egy-bűnös emberi szívbe belehelni; a könyörülő szeretet, a ki a bűneit megbánó bűnösnek megbocsát és kegyelmébe fogadja. A szeretetben kell hasonlítani az Istenhez, ebben kell nekünk is tökéleteseknek lennünk. Ilyen értelemben mondja Jézus is örök igazságokat hirdető hegyi beszédében: *«legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.»*

Az ember hivatása tehát: azzá lenni, amire Isten teremtetete: Isten fiává, azaz: tökéletes emberré, «embernek fiává», a milyen Jézus Krisztus volt. Jézus Krisztust az Istennek benne lakozó tökéletes szeretete tette «Isten fiává», eszményi, tökéletes emberré. Hát mi hogyan lehetünk Isten fiai, valódi emberek? A felelet rá egyszerű: Jézus Krisztus által. Jézus Krisztus a mi tanító Mesterünk, Ő a mi példányképünk, mert *«nincsen senkiben másban idvesség, mert nem is adatott, emberek között, ég alatt más név, ki által kellene nekünk megtartatnunk.»* Jézus Krisztus a mi Mesterünk! Menjünk Ő hozzá, ülünk az Ő lábaihoz és hallgassuk az Ő ajkairól az életnek és idvességnek tudományát, a szeretetnek és békességnek evangéliumát. Jézus Krisztus a mi példányképünk! Menjünk, rakjuk le a világnak nyomasztó gondjait, átkos terheit, vegyük fel az Ő gyönyörűségei terhét, az Ő édes igáját: *kövessük Őt*: szeressük az Istent teljes szívünkkel, teljes lelkünkkel; szeressük embertársainkat, mint önmagunkat; szeressük még ellenségeinket is, áldjuk azokat, akik minketátkoznak, tegyük jót azokkal, akik minket gyűlölnék, imádkozzunk azokért, akik minket háborgatnak és kergetnek! Ez az idvességnek tudománya, ez az életnek útja.

Miért boldogtalanok az emberek? És miért van a világon annyi bűn? Azért, mert nem hallgatják, nem is olvassák és nem is követik a Krisztust. Krisztus követése nélkül pedig nincs boldogság, nincs erény, nincs keresztyénség. Evangélium szerint reformált egyházunknak célja éppen az, hogy az embereket Krisztushoz vezesse,

TÁRCZA

A tószögi mester.

A szabadságharcz gyászos bukása után Koroknai Jeremiás üldözői elől Tószögre menekült az egyszerű földmives nép közé s aztán végképen is ott maradt tanítónak

Hej! . . . régi dal — régi dal — régi szegénységről! . . . De tudja Isten, még is ez a régi szegénység sok tekintetben a mi méltó dicsekedésünk tárgya, mert a szegénység tanít meg tenni igazán, dolgozni kötelességhűen, s végezni a reánk bizottakat lelkiismeretesen. Az olyan szegény ekllesiába is, mint Tószög nem igen akadt abban az időben sem okleveles tanító, örültek tehát, ha önként ajánlkozott valaki, ki az írás-olvasás mesterségében járatos volt.

Koroknai Jeremiás pedig szívesen vállalkozott, hogy csekély fizetésért Tószög reményteljes sarjait vallásos buzgóságban derék református egyháztaggokká és jó hazafiakká nevelje, hiszen ebben áll egyházunk és hazánk gazdagsága. Játszva tanított. Arany ábc., zsoltár, káté, meg a hármaskis tükör — egyebeket még akkor nem igen tanítottak — ment az Ő iskolájában, mint a

karika csapás. Szombaton délutánonként aztán mikor az egész iskola végig mondta az arany ábécét, meg elénekelgette a másnapi templomi énekeket a tágas udvaron játszottak a gyermekek: egy-egy tojás beszolgáltatása után. Ismerte minden gyermek természetét szokását s ugy hozzá ferközött a durczás vad s kevésbé fogékony gyermek eszéhez is, hogy iskolájában kivétel nélkül tudott mindenki minden leckét. Nagyon szerette Koroknai uram a kádencziákat, mindenre tudott rigmust mondani s a fogékony gyermek ész az ékes kádencziával könnyen sajátítá el a benne rejlő tudományt is.

*Három lábon jár az m
Az n csak kettőn megyen*

s a gyermek könnyen különböztette meg a két betűt s örömmel tanult Hanem azért megtörtént az is, hogy midőn a helyes írás szabályait oktatta ily módon:

*Két l-el írjuk azt, hogy «áll»
Mert az ember két lábon jár*

a tudomány szomjas ficzkó azt felelte rá, hogy ül, ezt négy l-el írják, mert az ember négy lábú széken ül. Jeremiás mester azonban nem jött za-

az ő követésére buzdítsa s általa boldogokká tegye. Templomainkban a Krisztus evangéliumát, a szeretet vallását prédikáljuk, de nem azért, hogy kötelességünket imigy-amügy leőröljük; hanem azért, hogy építsünk a szivekben, lelkekben egy új világot: az Istennek országát, a szeretetnek világát. Az iskolákban is arra törekszünk, hogy a fogékony gyermeki, ifjui lelkeket megtermékenyítsük krisztusi igazságokkal. Fájdalom azonban, korunkban oly nagy a vallás iránti közöny, sőt hitelenség, oly nagy az erkölcsi romlottság, hogy nem elég a gyógyszer csak a templomban és az iskolában nyújtani: be kell azt vinni a társadalomba, a házakba, a családokba. A «Vasárnap» ezt a szép és áldásos missziót, ezt a nemes munkát teljesíti: hirdeti a Krisztus evangéliumát a házakban, a családokban, hogy azok is, akik távolság, vagy más akadály miatt templomba nem járhatnak rendszeren: otthon is megtalálják lelküknek táplálékát, vigaszát, orvosságát. Így lesz a «Vasárnap» missionárius. Missionárius, aki a legszebb missziót teljesíti ott, a hol befogadják, a hol olvasgatják. *Nekünk lelkipásztoroknak mindent el kell követnünk, hogy ez a lap, hiveink között elterjedjen, mert ez nagy segítségünkre lesz az igehirdetésben, a lelkek építésében. Főleg a körlelkészségekben, a hol a hivek nagyon szét vannak szórva, távol a templomtól, a lelkipásztortól, megbecsülhetetlen szolgálatot teljesít egy ilyen evangéliumi szellemben szerkesztett ujság. Milyen üdvös dolog lenne, ha tehetősebb egyházközségek szegény sorsu hiveik számára néhány példányt rendelnének s azokat ingyen osztogatnák ki közöttük!* Ha a keresztyéni szeretet

varba erre sem, hanem hosszú pipaszárjával ráhuzott egyet a gyerek ülő részére ilyen kádenczia mellett:

*Ül csak egy l-el irandó
Bizonyítja Bodó Palkó.*

A kádencziákat azonban nemesak az iskolában, hanem az életben használta is mindenütt. Tréfás jókedvű ember lévén majd mindig versben beszélt. Halotti tor, disznó tor, kaláka, lakadalom, névnap nem mult el nála nélkül. Sirt a sírókkal. Örült az örülőkkel s kifogyhatlan rigmusaival hol könnyeket fakasztott, hol megkaczajra gerjeszté hallgatóit. Bucsuztatni pedig úgy tudott, hogy talán még az istenben boldogult is sirt egy sort rajta — ez azonban nem bizonyos — hanem már az szent igaz, hogy a komámaszszonyok három napig is el-elsirdogáltak egy-egy reájok vonatkozó rigmuson.

Kádenczia szokásának azonban az ekklesia vette egyszer nagy hasznát.

Tószög ott épült a Latorca mocsarai között egy dombon, körülvéve mindenfelől tavakkal, patakokkal s bizony megesett néha, kivált ősszel-tavasszal, hogy a rengeteg víz miatt csak a madár mehetett be a faluba. A nép szegény volt, de elégedett, józan életű, munkás s talán azért, mert a fenyegető árvizek miatt mindig isten kezébe

mai napság, nagyobb városainkban, ingyen kenyeret osztogat az éhezőknek: milyen jó lenne, ha a lelki kenyeret is ingyen adhatnók a mi szegénysorsu hiveinknek!

Üdvözlöm a «Vasárnapot», mint munkatársat abban a szent munkában, a melyre minket evangélium szerint reformált lelkipásztorokat az Úr elhívott. S minő magasztos munka, milyen fenséges missio ez: meggyógyítani az egyént, az embert a legveszedelmesebb betegségtől: a bűntől; levenni a vakok szeméiről a hályagot, hogy tisztán lássanak; hogy lássák a czélt, a melyet Isten elénkbe kitűzött s szent fia, az Úr Jézus Krisztus megvalósított; megnyitani a siketeknek fülét, hogy meghallják a Krisztus életre serkentő szavát; megszabadítani a fogoly lelkeket a hitelenségnek és vakhitnek, a vallás iránti közönynek és babonának, tudatlanságnak és tévelygésnek rabbilincseitől; bekötözgetni azokat az elmergesedett, fájó sebeket, a melyekből családi, társadalmi és nemzeti életünk vérzik; küzdeni haladásunk, emberi üdvösségünk, édes hazánk legnagyobb ellenségei: a hamis próféták, a báránybőrbe öltözött farkasok, a lelki sötétségnek fejedelmei, legiói ellen, kik meghamisítják a Krisztus evangéliumát, kik maguknak isteni jogokat követelnek, kik hizelgő, mézes-mázos szavakkal, pokoli hazugságokkal, világi fénnel és gazdagsággal halászszerűen a könnyen hívő, tudatlan lelkeket s komédiába való dolgokkal bolondítják a népet; lerántani az álszenteskedésnek álarczát a farizeusokról; fölemelni, a Jézus nevében, a bűneit töredelmesen megbánó bűnöst a porból mondván: a te hited megtartott tégedet; letörölni a sírók-

gondolta magát, Istenben vetette minden bizodal-mát: buzgó vallásos nép volt, de a tehetetlenség miatt papot bizony nem tarthatott, pedig ez volt a becsületes jó nép minden óhajta. No de Isten azt is rendelt nekik.

Egyszer meghalt a földesur, az öreg Szerencsy s Sándor fia Tószögre költözött gazdálkodni s a mint egykor elkövetkezett Sándor napja Jeremiás mester magához hivatta Tószög érdemes előljáróit s ment velök Sándort köszönteni.

Sok vendég gyűlt már akkor össze Szerencsy Sándornál, ott volt a megye főnök is egy jámbor cseh ember, ki nem tudni mi okból — mi okból nem, elrendelte, hogy a Jeremiás mester által használt temető még be nem temetett részét ezentul a község használja.

A község pedig más legelő hiányában disznókat legeltetett rajta. Jeremiás mesternek fájt ez az igazságtalanság, de nem tehetett semmit ellene

A mint a tószögi előljárók megálltak Szerencsy Sándor ur előtt Jeremiás mester olyan szép köszöntőt mondott — most nem kádencziázott — hogy gyönyörűség volt hallgatni s mindenkit meglepett a lelkes köszöntő. Csak a megye főnök lépett gunyosan Jeremiás mesterhez, megveregette vállát: «szép volt mester ur, de én ezt a kádencziát vártam:

nak könnyeit; kielégíteni az igazságot éhezöket és szomjazókat; bátorítani, vigasztalni az igazsáért szenvedőket, szóval: építeni Istennek országát s általa a mi földi hazánkat! Ime, ezt a missiot, ezt a munkát végzi, teljesíti a «Vasárnap» is — a názárethbeli Jézus Krisztus nevében és nevével! Vajha minden sorát, minden szavát, minden betűjét a szent lélek diktálná, Krisztusnak megelevenítő szelleme hatná át, hogy nyomában támadjon új, istenes élet a szivben, a családban, az anyaszentegyházban! Hadd szólhatnánk így: imé, a vakok látnak, a siketek hallanak, a sánták járnak, a halottak föltámadnak; mert a szegényeknek az evangélium prédikáltatik templomokban és iskolákban, kunyhókban és palotákban, mindenütt, mindenütt!

Zsigmond Károly.

Egy sötét erdőben . . .

*Egy sötét erdőben sivatag mocsár van,
Kietlen, elhagyott, félelmesen sivár.
Vándor elkerüli még messzi határban,
Nem száll arra felé a vándorló madár.*

*Csak az áldott jó nap, az mosolyog rája
Sugárözönt hintve a büzhödt, zöld tóra,
S a mocsár öléből a meleg sugárra
Felüti kis fejét egy hófehér rózsza.*

*Dombon fekszik Tószög falva
Alatta joly a Latorca
Lakik abba sok nagy harcsa
Az Urat az Isten tartsa!*

— A temetőt disznó turja — kádencziáz hirtelen a mester.

No, volt nevetés, meg taps, a jó kedv általános lett, még a megye főnök is kaczagot, de még is biztatta Jeremiás mestert, hogy többé nem turja disznó a temetőt, hanem használja ő továbbra is. Szerencsy Sándornak pedig annyira megtetszett a kádencziás mester, hogy ünnepélyesen megígérte, miszerint a tószögi nemes ekkleziának adományozni fog papi és tanítói javadalmazásul 50 hold földet, meg egy belsőséget, a községnek pedig alkalmas disznó legelőt.

Jeremiás mestert örömebe ismét elővette kádencziás kedve, nagyot ugrott mondván:

*Ucczu te! . . . kurátor koma!
Vezesse protokolumba!*

Egy év múlva az új pappal mentek Sándort köszönteni.

Pazar Kálmán.

*Égre néz a rózsza, hálásan, nevetve,
Útjában a napot oly híven követi,
Virulni egyedül csak neki szeretne,
Mintha tudná, létét kinek köszönheti.*

*A bűn fertőjében vonagló lelkeket
Ép így emeli fel az Urnak kegyelme.
Megtisztítja őket, mert örök szeretet,
S fiakká fogadja, keblére ölelve.*

*Óh, te égi szent hit! Szeretettől szítva
Mely üdvre hívogatsz csodálatosképen,
Vezess megtérésre, bűn bánást tanítva.
Vess nekünk világot a bűn fertőjében!*

*Hogy hozzád, Istenünk, jó Atyánk, elérve,
Emelhessük bátran könnyes szemünk Terád,
Hogy csak Tiéd legyünk, Téged áldva, félve,
Téged kövessünk, ki új éltünk is adád.*

Koch-Westerhove után németből.

R. L.

A jezsuita rend.

A míg magyar hazánkban, különösen a nagy bőjti időszak alatt, nyugodtan járnak és gyóntatnak a jezsuita atyák: addig Spanyolországban, hol Loyola Ignácznak a jezsuita rend atyamesterének bölcsője ringott, a mosolygó, kék ég gyászba kezdett borulni felettük. Intézeteiket megostromolják, kövel dobálják, felgyújtják, s szüntelen azt kiabálják: le a jezsuitákkal! halál a jezsuitákra!

S mindezt cselekszi a nép. Az a nép, melyet századokon át járszalagon vezettek, hogy a saját lábán járni meg ne tanuljon. Az a nép, melynek szemét bekötve tartották, hogy ne láthassa a világoosságnak, a szabadságnak áldott napját, mely az Isten országában ragyog le rája, hanem maradjon továbbra is szolga, a római pápának engedelmesszolgája. Az a nép, melyet a jezsuita rend kiszipolyozott, koldusbotra juttatott.

Nem sokkal van jobb dolguk a jezsuitáknak a szomszédos Ausztriában sem, pedig ezen országban szintén erős, hatalmas a katolikus egyház, s így természetesen a jezsuitáknak is nagy szabadságuk van. S mégis, talán éppen a tulságos jezsuita szabadság miatt, a reformáció nagyon kezdett hódítani Ausztriában, úgy hogy pár év lefolyása alatt 15–20 ezeren léptek ki a kath. egyházból.

Az evangéliumi szabadság napja kezd fel-sűtni mindenfelé. Ennek a napnak tüze — és nem földi tűz fogja majd felgyújtani és elperzselni magát a jezsuita rendet, melynek szervezetét röviden megismertetjük, hogy annál jobban megérthessük a jezsuita ellenes mozgalmak okát és hogy lássuk mit használnak a vallásnak, mit az emberiségnek a jezsuiták?

A jezsuita rendet Loyola Ignác nevű, spa-

nyol származásu egyén alapította, ki előbb katona volt a Katholikus Ferdinánd hadsergében. Egy háboruban, 1521-ben súlyosan megsebesülvén, a kórházba került, s ott a szentek történetét olvasgatva: fogadást tett, hogyha az Isten egészségét helyreállítja, egész életét az ő dicsőségére fogja szentelni. Hogy fogadását beválthassa, sok tanulás után, egy oly társaság alapítását határozta el, mely vele együtt csupán erre a célra törekszik. Álmodt látott — úgy mondják — és azt álmodta, hogy az Istennek is tetszik ez a dolog, s az általa alapítandó társaság védelmét éppen az ő szent fiára, Jézusra bizta. Innen «*Jézus társaságának*» nevezte el a megalapított rendet vagy társulatot.

De, mert Loyola is, mint jó katolikus azt a hitet vallá, hogy Istennek helytartója e földön a római pápa: mi természetesebb, mint az, hogy az egész «*Jézus-társaság*» tulajdonképpen a pápaság emelésére, annak — és nem az Istennek — dicsőségére irányult. Így aztán III. Pál pápa, 1540-ben, kész örömet erősítette meg a rend alapszabályait, de egyelőre csak 60 taggal.

Az alapszabályok szerint, a társaság élén a főnök áll, kinek még öt tanácsadója van. Első főnöke maga az alapító, Loyola volt. A főnökben minden tagnak magát a Jézus Krisztust kell nézni. Különb, a társaság négy osztályból áll, de csak a negyedik osztálybeliek a tulajdonképpeni jezsuiták. A rendbe csak szép külsejű, éptestű és tehetséges ifjakat vesznek fel, a kik két évi szigorú, próba idő után, három fogadalmat tesznek le u. m. *szegénység, szüziesség és engedelmesség*. Ezután még 10—15 évig tanulnak, hogy a különféle tudomány ágakban mind otthonosak legyenek. A harmadik osztálybeliek már megkezdik a nyilvános életben való szereplést: prédikálnak, gyónatnak, tanítanak stb. A kik magukat itt kitüntetik és kiváló tehetséggel bírnak, azok léphetnek be csupán a negyedik osztályba, mikor még az

előbbi három fogadalom mellett, arra is megesküsznek, hogy a *római pápa iránt feltétlen engedelmességgel viseltetnek és az igaz(?) katolikus hitet az eretnekek (értsd protestánsok) között terjesztik*.

Nem létezik a föld kerekéségén társaság, mely a maga célját akkora önmegtágadással szolgálná, mint a jezsuita rend. A jezsuitában nincs semmi egyéni akarat, egyéni vélemény; hanem, minden emberi érzélem, gondolat és akarat az egyetemes, fő célnak van alá rendelve, még akkor is, ha azzal ellenkeznek. A jezsuita előtt ismeretlen a szülő, a testvér, a felebarát; de, sőt ismeretlen a *haza szent neve* is. Nekik csak a rendet, a pápát szabad szeretniök, hazájuk pedig széles e világ!

Abban pedig, hogy a cél milyen módon, s micsoda eszközökkel érhetik el: egyáltalában nem válogatósok. Innen van, hogy a jezsuita erkölcsstan, homlok egyenest ellenkezik a keresztyén erkölcsstannal. Nevezetesen, a jezsuita erkölcsstan megenge di, hogy az ember törvénybe ütköző cselekedetet végezzen. pl. embert öljön, ha ezt egy nemes cél érdekében követte el. Jezsuita nyelven ezt úgy mondják, hogy a cél szentesíti az eszközt. Azt is tanítják, hogy az ember ígérhet eskühetik, beszélhet bármit, de ha ugyan-

A harezoló burnők.

akkor másra gondolt: esküje, be nem váltott ígérete, nem képez bünös cselekedetet.

Természetes, hogy a nemes cél és a hátsó gondolat soha se más, mint a pápaság világi uralomra juttatása, E tekintetben pedig igen nagy szolgálatokat is tettek a pápaságnak. Viszont, a pápák olyan szabadságot adtak nekik, minővel még a püspökök sem bírnak; mert a jezsuitáknak szabadságukban áll bárhol, bárminemű papi szolgálatot végezni, a nélkül, hogy arra különösebb engedélyt kellene kérniök a helybeli plebánostól vagy püspöktől.

Az eretnekek térítgetése mellett, legfőbb

gondjukat képezte eleitől fogva az ifjuság nevelése. De itt is arra ügyelnek, hogy a tehetségesebb, előkelőbb szülők gyermekeit nyerjék meg a rendnek. Sok protestáns szülő vesztette el már gyermekét a jezsuita befolyás miatt.

Rendkívüli ügyességük, kétszínű, sima modoruk által, mint gyontató papok könnyen bejutottak az államférfiak, az uralkodók családjába. Kifürkészték a legnagyobb titkokat, a miből aztán sok helyt felbomlott a családi boldogság, kitört a háboru, s a Jézus nevében folyt a vér. Európában nem volt egyetlen egy ország sem, melybe a jezsuiták be ne fészkeltek volna magukat, s fel ne forgatták volna az állami életet. S hogy a protestánsok annyit üldöztettek, az is első sorban a jezsuitáknak tulajdonítható. Hazánkba Oláh Miklós, esztergomi érsek hozta volt be először a jezsuitákat 1561-ben. Az erdélyi részekbe pedig Báthory István erdélyi fejedelem hívta be, de innen már 1588-ban ki is üzettek.

Miután minden országban sok panasz merült fel a jezsuiták ellen, s már nagyon el is hatalmasodtak: XIV. Kelemen pápa 1773-ban feloszlatta a rendet. De csak kevés ideig tartott ezen állapot, mert VII. Pius 1814-ben újra visszaállította, Magyarországra *Sczitovszky* hercegprímás hozta be újra 1853-ban, s azóta létszámban, földi javakban megszorodva, szabadon üzik a lélek halászatot — az Istennek dicsőségére!

Mit csinálnak a jezsuiták?

Lapunk mai számának előbbi cikkelye elmondja a jezsuita rend alapításának történetét, ismerteti a rend szervezetét, erköles tanát, mely minden egyéb, csak nem a Jézus tanítása, daczára, hogy a rend Jézusról nevezte el magát.

Ezen cikkelyünknek, mintegy kiegészítése képpen, megismertetjük röviden olvasóinkkal, *Palóczy* Lászlónak, a nagyhirű borsodi követnek, az 1840. évi országgyűlésen a jezsuitákról mondott, kitűnő beszédét. Arról tanácskoztak a követek, hogy a jezsuitákat befogadják-e ismét az országba vagy ne? *Palóczy* László ez ellen beszélt, hogy ne fogadják be, mert ha befogadják, «az egyiptomi tiz csapásnál veszedelmesebb embereket fogadnak be.»

E kitűnő beszéd csak rövid kivonatából is megláthatjuk, hogy kik azok a jezsuiták és mit csinálnak?

A jezsuita rend eltörlése.

Mielőtt a veszprémi káptalan követének némi mondásaira felelnék, — mondja *Palóczy* feleljen meg azon követ nekem elébb arra, hogy mivel XIV. Kelemen pápa 1773-ik évben eltörlötte, VII. Pius pápa pedig 1814-ben visszaállította a Jezsuitákat; e két cselekedet pedig egymással szembeszökve ellenkezik s egyik vagy másik Pápa bizonyosan hibázott, a kettő közül

tehát valljon melyik hibázott? De, vigyázzon, hogy e kérdésre, mint pápista ember, mit felel? . . . Bármint mentse a veszprémi káptalan követe a Jezsuitákat, én arra csak annyit felelek: hogy a mely szerzetet épen a R. Catholicus fejedelmek és országok sürgetésére törlött el a Pápa, azon szerzet tiszta és ártatlan csakugyan nem lehet!

A sírból feljáró lelkek . . .

A kalocsai káptalan követe a Jezsuiták melletti felszólalása közben azon kifejezéssel élvén, hogy az ő tölöki félelem, csak rémképektől üres félelem, a szóló tul van ugyan minden babona és kísértet hívésen, de mivel a köznép száján — «a sírból feljáró halott» mondatik kísértetnek, — a Jezsuitákra, kik már egyszer meghaltak, de sírjukból kibuva, ismét feljárnak, a kísértet és rémkép nevezet is rájuk illik.

A királyok jóságát hogy hálálták meg a jezsuiták?

II. Ferdinánd német császár és magyar király rendkívül szerette a Jezsuitákat mert hiszen ki ne tudná azt a Historiából, hogy II. Ferdinánd egykor azt mondta, hogy ő, ha az utczán menve, hirtelen és egyszerre két angyalra és két Jézus-tára bukkanna, nagy kérdés előtte, hogy melyiknek köszönne. Hogy hálálták ezt meg a Jezsuiták? Ugy, hogy mindig nehezteltek ők a Csehekre Rávettek tehát az őket oly forrón szerető II. Ferdinándot, hogy a cseheken álljon bosszut és II. Ferdinánd a csehek ugynevezett «Majestáts Brifjét», — mely hasonló volt a magyar arany Bullához, ketté hasította. Ebből a Jézusita tanácsból eredett azon 30 éves háboru, melyben II. Ferdinándnak is élete és trónja nem egyszer végveszélyben forgott s a szép Németországnak romjai vérben és könnyekben uszáltak

III. Ferdinánd szinte igen szerette őket s ennek mit tanácsoltak? Azt, hogy mikor Rákóczi, akkor Erdélyi Fejedelem, Báthory Zsófiával tartotta menyegzőjét, mint szokás a fejedelmeknél, III. Ferdinánd elküldte hozzá követnek a váci püspököt, hogy szerencsét kívánjon házasságához. Rákóczi a Törökök ellen panaszkodó Püspöknek azt mondta, az egész bajnak maga Ferdinánd az oka, ne nyomorgassa a magyarországi protestánsokat, adja vissza azoknak törvényes jussaikat, ő azon egyedüli feltétel alatt 3 év alatt kinyomja a Törököt az országból, mert seregeit a császári sereggel egyesíteni kész!

Mit mondtak erre a III. Ferdinánd udvarában lakott Jezsuiták? Azt, hogy nagy nyögök és ostorok ugyan a Törökök Magyarországon; de még nagyobb pestisek a protestánsok s ezekkel összefogni nem lehet! Ezen Jezsuita tanácsnak következése pedig az lett, hogy a Törökök járma alatt az ország nagyobb része, kivált a szép rész tul a Dunán, továbbá is csak nyögött.

Első Leopold alatt szintén arany idejük volt a Jezsuitáknak! Hogy hálálták meg ezt?! Ugy,

hogy a spanyol koronát, mely Leopoldot illette volna, titkon a bigott XIV, Lajos francia király kezére játszották. E miatt kiütött a spanyol örökösödési háboru. melynek vége az lett, hogy a Felső-Ausztriai ház, az Utrechti békében, a spanyol koronát örökre elvesztette.

Egy pár kérdés és felelet.

Kik voltak azok, kik az egyenetlenkedés, pártokra szakadás és üldözés tüzét, mindig fűtték a világon? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak azok, kik más mindeneknek érdekeit önérdekeiknek subordinálták (alárendelték)? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak azok, kik ama legrettenetesebb vétet, melyet csak kimondani is irtóztató. — úgy mint a királygyilkosságot — itten-ottan törvényesnek mondották s tanították? Felelet: a Jezsuiták! Kik voltak, kik igen könnyen megmutatták azt, ha céljukra szükséges volt s amaz ismeretes Jezsuita maxima: «Finis sanctificat media» (a cél szentesíti az eszközt) úgy kívánta: hogy a vétek virtus, a virtus vétek? Felelet: a Jezsuiták! Olvassa meg kinek tetszik e részben Melegrida, Marianna és Busenbaum Jezsuitáknak nyomtatva kijött munkáikat, s mind ezekről meggyőződhetik.

Bizony kemény, de igaz beszéd volt, a mit Palóczy László a jezsuitákról elmondott. Sokszor el kellene ezt mondani, hogy a világ egészen megismerje és a szerint ítélje meg őket. Eljő még ezen idő is!

S s.

Egyházi élet.

As elmúlt márczius 15-iki ünnepélyek lefolyásáról való tudósításokból azt az örömdetes tapasztalást szereztük, hogy országszerte mi protestánsok voltunk az ünnepélyek leglelkesebb munkásai. Református papjaink, tanáraink, tanítóink, ifjuságunk előljártak mindenütt e napnak kegyeletes megünneplésében. Kezessége ez annak, hogy az ilyen ünnepélyeken a hazafias lelkesedést vallásos melegség, élő hit, a Gondviselés iránti hála hatotta át. Egyben újabb bizonyítéka annak, hogy a magyar nemzetben a szabad haladás leghűb apostolai a mi egyházunk fiai. S jutalmunk érte? Olyanok vagyunk, mint a »Jehova szenvedő szolgája«, kinek szenvedéseiről és magas hivatásáról Ézsaiás próféta szól, a kik midőn panasz nélkül szenvednek, megnyitják a vakoknak szemeit, kihozzák a foglyokat a börtönből és a sötétségben ülő népnek világosságai. (Ézsaiás 49 rész) Mi lenne Magyarországból, ha a reformáció hiveinek hazafiságát Róma szolgálja teljesen elfojthatnák?! Isten óvja hazánkat s tartsa meg számára az evangelium világosságát!

Kendi-lónai egyházunk szerény, de buzgó papja Nagy Imre is keresztülvitte egyházközségében az egyháztársadalmi szervezkedést. A csa-

ládtyák köre mellett szervezve van a mindkét nembeli ifjuság is, felolvasások, egyházi éneklés, templomjárás, megfelelő szórakozások szépen egészítik ki egymást. A buzgó lelkésznek anyagi és erkölcsi hatalmas támaszai *gr. Teleki Miksáné* és leánya *Emma grofnő*. A nemes grófnők egy vetítő készüléket is ajándékoztak az ifjuságnak, melyen mindenféle alkalmi képek bemutathatók. Márczius 15-én is nagy hatással használtatott ez. A kegyes grófnők maguk is rendszeresen részt vesznek udvaruk egész személyzetével az egyházi és ifjusági estélyeken és ünnepélyeken. Isten áldása legyen rajtuk és a nemes munkán! A követendő példa világol!

Keresztes háboru. A sötét középkor réme, a *vallásháboru* fenyegeti hazánkat. A jezsuiták és apácák által elhintett magvak kezdik teremni szomorú gyümölcsüket. A pápisták mindent hatalmukba akarnak keríteni. Most az iskolákért s első sorban a budapesti magyar királyi állami tudományegyetemért foly a harc. A pápistaság jelvényét — a keresztet akarják uralomra juttatni benne, hogy nyomában a pápista türelmetlenség, sötétség, babona fészkelje be magát a tudományok hajlékába is; hogy nemsokára aztán ne legyen szabad ott egyebet tanítani, mint a mit a pápa engedélyez. A néppárt azon követelését, hogy a keresztet minden tanteremben kifüggeszessék a közoktatási miniszter és az országgyűlés visszautasította. Akkor azt jósolták »a sötétség lovagjai«, hogy kitüzi azt majd maga az ifjuság. A jóslat e héten betelt. Alattomban, lopva, kabátjaik alatt keresztet loptak be az egyetemre s kitűgessztették a tantermekben. Lett ebből nagy riadalom a »keresztesek« és »keresztellenek« közt. Egy kis parázs verekedés is keletkezett. Az egyetemi tanács bezáratta pár napra az egyetemet, leszedette a keresztet s most keresik a tetteseket »A keresztény (pápista) ifjak egyesülete« tagjai most testületileg akarnak előállani, hogy sokan levén, büntethetők ne legyenek. Ime a katolikus ifjusági egyleteknek sikerei! Most úgy akarják feltüntetni a dolgot, hogy csak a zsidók ellen irányult a tüntetés. Valjon a protestáns ifjak felülnek-e e jezsuitáskodó képmutatásnak? Nem hisszük, hogy megtévelyedjenek! Isten óvja hazánkat új »keresztes-háboruktól.« Hanem az idők csakugyan gonoszak. Legyünk éberek és vigyázók!

Mai képünkhöz.

Azt az egyenetlen harcot, melyet a kis búr nemzet folytat Dél-Áfrikában a bur országok aranybányáira éhes hatalmas angol nemzet ellen, nem ok nélkül hasonlítják a magyar nemzet 1849-iki küzdelméhez. Ha a férfi a harctérre ment: az asszony szánt, vet, gazdálkodik. S ha a férfi elesett: a kihullott fegyvert kezéből átveszi az asszony, leány s megy a táborba győzni vagy meghalni. Nálunk is történt ehhez hasonló eset;

ez ismétlődik most a buroknál is. Képünk a harcza menő búr asszonyokat ábrázolja. Az el-lenségre nézve «öldöklő-angyalok» e nők, a ha-zára, sebesültjeikre nézve «védő-, őrző-angyalok». Hitért s hazáért hős lesz a gyöngé asszony is. Emeljünk kalapot előttük!

Vegyes hírek.

Lapunk előbbi két számának szerkeszté-sét *Biró Sándor* kolozsvári h. vallástanár és *Vajda Ferencz* szász-lónai lelkész aai voltak szí-vesek teljesíteni míg a szerkesztőt apósa Sylves-ter Domokos temetése és ott kapott betegsége hosszabb ideig távol tartotta Kolozsvártól. E he-lyen is szíves köszönetünket nyilvánítjuk nekik buzgó munkájukért.

Molnár Albert theol. tanár, egyházkerületi értekezletünk érdemes egyházi elnöke súlyos gyomorhajban hirtelen veszélyesen megbetegedett. A hirtelen szükségessé vált operációra a hely-beli Vereskereszt-kórházba szállították. Az ope-rációt csütörtökön végezték sikeresen az orvo-sok. Isten óvja drága életét egyházunk e nemes munkásának!

Éhinség ütött ki Beregmegyének Unggal határos néhány községében. A mi készletük volt, felemésztették s már a mult hónapban szánandó helyzetbe jutottak. A főszolgabíró jelentésvétel után a járásorvossal a helyszínére ment, hol bor-zasztó nyomor tárult szeméi elé. Sok házban rendkívüli kinok közt fetrengtek a lakók ron-gyaikon, megdöbentő képét nyujtva a nyomor-uságnak. *Éhtifusz dühöng a nép között.* Sokan, a kik még jární tudnak, örülten futkosnak az utcán és segítségért könyörögnek. A főszolga-bíró Egán Edéhez a felvidék kormánybiztosához és a főispánhoz fordult gyors és hathatós támo-gatásáért.

A munka nélküliek. Budapesten nagyon sok ember van, a ki szeretne dolgozni, de nem kap munkát. Ezeknek a munkanélküli emberek-nek egy küldöttsége tisztelgett a napokban a mi-niszterelnöknél és kérte, hogy adjon nekik mun-kát, mert ők dolgozni akarnak. A miniszterelnök azzal biztatta, hogy ne busuljanak, mert az állam közelebről sok munkához kezd és ott mind al-kalmazni fogják őket. A munka-közvetítő intézet már eddig is 22 ezer embert állított munkába.

Tizza István gróf, e hó elején felolvasást tartott a budapesti ref. ifjusági egyesületben. Fel-olvasásának tárgya: *a vallás, az élet küzdelmeiben,* volt. Szép dolog, hogy a főurak is foglalkoznak a vallással, s az egyházi étellel. Sokan példát vehetnének tőle a nagy urak és a kisebb urak közül is!

A szász-lónai házi ipar tanfolyam igen szép eredménnyel végződött. Beiratkozott volt a tanfolyamra 30 növendék, legények és fiatal házasok. Mindannyian szorgalmasan látogatták a tanfolyamot s így igen szép eredményt értek el

a faragászatban. Készítettek ugyanis: 2 igás sze-keret, teljesen felszerelve, 2 boronát, 4 drb. jár-mat, 6 drb. kasza nyelet, 30 drb. villát, 8 drb. lőcsőt, 22 drb. gereblyét, 4 drb. tézsolafőt, 3 drb. fészitőt — mely a szőrésnél használtatik, 1 drb. tézsolát, 4 drb. rudfőt és 10 drb. sétatálcát, melyeken a kézügyességi munka nyert kifejezést. A hat hetes tanfolyam alatt, különösen 10 egyén vált ki, a kik képesek mindenféle gazdasági szer-számot megkészíteni, ugyannyira, hogy szükség esetén, megkereshetnék napi kenyerüket. Ez igaz, hogy nem vallásos munka, de a helyes vallásos gondolkodásnak a kifolyása. Annak a felfogásnak, melynek jelszava ez: imádkozz és dolgozz!

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetőinknek és lelkésztársainknak. *La-punk* következő számával befejezi az első negyed-évet. Ezzel lejár azok előfizetése, kik 1 koronával egy negyedévre küldték be az előfizetést. Az ilye-neket szívesen kérjüh, hogy előfizetésüket meguji-tani siessenek. Különösen kérjük lelkésztársainkat, hogy a »Vasárnap« ügyét felkarolni szíveskedje-nek. Egyházközségeikből gyűjtsék össze az előfize-tési pénzeket s lehetőleg egy összegben küldjék be a kiadóhivatalnak. A téli újságok e hónappal meg-szűnnek; igyekezzenek utánnuk utet törni a »Va-sárnap«-nak. A nyári időben is van vasárnap dél-után pihenés, esős nap, mikor a külső munka szü-netel. Ilyenkor a kártyázó társaságok helyét milyen szépen elfoglalhatná a »Vasárnap« felolvasását hallgató társaság. A kiadóhivatal a lelkész urak kérésére és kezességére szegény emberek előfizetési díjával elvár az őszig is. Módosabb emberek és egyházak pedig egy-egy csoport számára ingyen kiosztandó példányokat is rendelhetnének. Segítsünk egymás építésén, mert ezzel egyházunkat építjük. Lehetetlen nem éreznünk, hogy a gonosz idők ellen védekeznünk kell. Hát védekezzünk ez uton is. Mu-tatványszámokat — egy levelező lapon kifejezett kívánságra — megjelölt számban készséggel kül-dünk a lelkész urak kezéhez.

I. L. N.-Borosnyó. — Köszönjük. Jövő számunk hozza. De az eféléket kérjük előre beküldeni. Az aktuá-lításra még ily heti lapnál is vigyáznunk kell.

P. K. Tasnád-Szántó. — Köszönet. Jövőre is kérünk. A humorosok elől sem zárkózunk el, de építőkre volna szükségünk. Onnan — tudjuk — ilyen is kerül. Kérjük.

Cz. Z. K.-Vásárhely. Szászvárosról csak a na-pokban kerültem haza, azért csak most intézkedhetem. Negyedéveket csak a polgári évnegyed szerint számíthat a kiadóhivatal. Mäskért nehéz volna a nyilvántartás. A mostani számmal mennek a jött czimekre az eddigi szá-mok, a mennyiben még el nem fogytak. A díjakat tessék összegyűjtve beküldeni. Szíves üdvözet mindnyájoknak.

R. R. S.-Szt.-György. Az előfizetéseket polgári év-negyedek szerint számítjuk. Az Öné ápril 1-én lesz meg-ujtandó. Üdvözet.

Zs. K. Hosszúfalu. — Nem tudom, hogy hol a baj, mert az illetőnek nyomtatott czimszalag alatt rendesen mennek a lapok. Most újra mind utánküldetem, de jö-vőre a postán kell reklamálni. A cikk most volt nekem alkalomszerű az új negyedévéért, azért vártam. Ujabbat is kérek. Üdvözet mindnyájotoknak.

B. D. Sz.-Udvarhely. — Czimére kétszer küldtem meg azt a számot. Sajnos, éppen abból nem rendelkezem többel. De ha birtokába jutok egy példánynak, elkül-detem.